

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ประเทศไทยมีชายฝั่งทะเล สองด้าน ด้านหนึ่ง คือ อ่าวไทย มีประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีอาณาเขตทางทะเลติดต่อกัน คือ เวียดนาม กัมพูชา และมาเลเซีย อีกด้านหนึ่ง คือ ทะเลอันดามัน มีประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีอาณาเขตทางทะเลติดต่อกัน คือ พม่า อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ประเทศไทยนั้นมีชายฝั่งทะเลยาว 2,300 กิโลเมตร ทางด้านอ่าวไทยมีชายฝั่งทะเลยาว 2,560 กิโลเมตร โดยทะเลทางด้านนี้ออกไปสู่ทะเลจีนใต้และมหาสมุทรอินเดีย

จากสถานที่ที่ตั้งดังกล่าว จะพบว่า ไทยเรามีพรมแดนทางทะเลติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งที่เป็นทะเลอาณาเขต เขตเศรษฐกิจจำเพาะ และไหล่ทวีป ประเทศไทยเราจึงมีประเด็นข้อพิพาทในการกำหนดเส้นเขตแดนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้นสืบเนื่องมาจากอ่าวไทยของเรา มีความกว้างเพียง 206 ไมล์ทะเล ส่วนที่กว้างที่สุดไม่เกิน 120 ไมล์ทะเล และมีความลึกไม่เกิน 80 เมตร ถ้าหากรัฐชายฝั่งทุกรัฐประกาศเขตไหล่ทวีปและเขตเศรษฐกิจจำเพาะ จะเกิดพื้นที่ทับซ้อน

อันที่จริงปัญหาการกำหนดเส้นเขตแดนทางทะเลนั้น มีมาตั้งแต่เรื่องการกำหนดเขตไหล่ทวีปแล้ว และเมื่อมีหลักกฎหมายเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจจำเพาะเกิดขึ้น เส้นแบ่งเขตเศรษฐกิจจำเพาะก็จะเป็นเส้นเดียวกับเขตไหล่ทวีป เพราะการแบ่งเส้นทั้งสองถือเอาองค์ประกอบอย่างเดียวกัน คือ ความกว้างของทะเล กล่าวโดยสรุปคือ เส้นแบ่งเขตเศรษฐกิจจำเพาะของไทยกับเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศเพื่อนบ้านจะทับเป็นเส้นเดียวกับเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปของไทยกับเส้นแบ่งเขตไหล่ทวีปของประเทศเพื่อนบ้าน

สำหรับประเทศไทยนั้น ก่อนที่จะมีการประกาศเขตไหล่ทวีปในปี พ.ศ. 2516 ประเทศไทยโดยกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ (ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นกระทรวงอุตสาหกรรม) ได้อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติแระ พ.ศ. 2510 ประกาศเขตสัมปทานพื้นที่แหล่งสำรวจปิโตรเลียมเฉพาะในอ่าวไทย จำนวน 19 แปลง ประกาศของกรมทรัพยากรธรณี ออกเมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2514 ประกาศทั้ง 2 ฉบับ ได้มีแผนที่แสดงเส้นแบ่งไหล่ทวีป แต่มิได้กำหนดพิภพไว้ ประเทศกัมพูชาและเวียดนามใต้ได้ประกาศเขตไหล่ทวีป เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2513 และ 1 กรกฎาคม 2515 ตามลำดับ โดยเขตไหล่ทวีปของทั้งสองประเทศได้เหลื่อมล้ำกันเอง และได้ล้ำเข้ามาในเขตแปลงสำรวจที่ประเทศไทยได้ประกาศออกไปเมื่อเป็นเช่นนี้ เพื่อเป็นการตอบโต้ ยืนยัน

และรักษาสีทธิของไทยเหนือเขตไหล่ทวีปในบริเวณอ่าวไทยรัฐบาลไทยจึงได้ประกาศเป็นพระบรมราชโองการกำหนดเขตไหล่ทวีปของประเทศไทยด้านอ่าวไทยเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2516

ผลจากการที่ประเทศไทย กัมพูชา เวียดนาม ประกาศเขตไหล่ทวีป โดยที่ความกว้างของไหล่ทวีปเพียง 206 ไมล์ และอ่าวไทยก็ไม่ลึกถึง 200 เมตร เช่นนี้ย่อมทำให้เกิดส่วนที่ทับกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บริเวณเนื้อที่ที่เหลื่อมล้ำกันนั้นมีเนื้อที่ดังนี้

กัมพูชากับเวียดนาม	18,311 ตารางไมล์ทะเล
ไทยกับกัมพูชา	9,732 ตารางไมล์ทะเล
ไทยกับเวียดนาม	3,903 ตารางไมล์ทะเล

กรณีไทยกับเวียดนาม ไทยได้ทำการตกลงกำหนดเขตแดนทางทะเลได้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ส่วนพื้นที่ทับซ้อนไทยกับกัมพูชายังไม่สามารถตกลงกันได้

แนวทางการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับเขตแดนทางทะเลระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาที่ดีที่สุด คือ การเจรจาเพื่อกำหนดเขตแดน แต่คงเป็นเรื่องที่ยากในการจะเจรจาเพื่อกำหนดเขตแดนทางทะเลระหว่างกันเมื่อพบว่าบริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งทำให้ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน ดังนั้นแนวทางหนึ่งที่นานาประเทศใช้ในระหว่างการเจรจาเพื่อกำหนดเขตแดน คือ การตกลงพัฒนาพื้นที่ร่วมกันซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งในการช่วยแก้ปัญหาข้อพิพาทกรณีเกิดการทับซ้อนกันขึ้น

เพื่อศึกษาหารูปแบบในการทำความตกลงพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบ ความตกลงพัฒนาพื้นที่ร่วมกันที่เกิดขึ้นในหลายๆ พื้นที่ อันได้แก่

1. บันทึกความเข้าใจ ค.ศ. 1979 ระหว่างราชอาณาจักรไทยและมาเลเซีย เกี่ยวกับการจัดตั้งองค์การร่วมเพื่อแสวงประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นดินใต้ทะเลในบริเวณที่กำหนดของไหล่ทวีปของประเทศทั้งสองในอ่าวไทย (Memorandum of Understanding between Malaysia and the Kingdom of Thailand on the Delimitation of the Continental Shelf Boundary between the Two Countries in the Gulf of Thailand, signed 24 October 1979)
2. สนธิสัญญาระหว่างเครือรัฐออสเตรเลียและสาธารณรัฐอินโดนีเซียในเขตความร่วมมือในพื้นที่ระหว่างจังหวัดติมอร์ตะวันออกของอินโดนีเซีย และ ออสเตรเลียเหนือ (Treaty between Australia and the Republic of Indonesia on the Zone of Cooperation in an Area

between the Indonesian Province of East Timor and Northern Australia, signed 11 December 1989)

3. สนธิสัญญาทะเลติมอร์ ระหว่าง เครือรัฐออสเตรเลียและประเทศติมอร์ตะวันออก ค.ศ. 2002 (Timor Sea Treaty Between The Government of East Timor and the government of Australia (Dili, 20 May 2002))

4. บันทึกความเข้าใจระหว่างประเทศมาเลเซียและประเทศเวียดนามเพื่อสำรวจและแสวงหาประโยชน์ในปิโตรเลียมในบริเวณที่ระบุของเขตไหล่ทวีปของประเทศทั้ง 2 (Memorandum of Understanding between Malaysia and the Socialist Republic of Vietnam for the Exploration and Exploitation of Petroleum in a Defined Area of the Continental Shelf Involving the Two Countries.)

5. ความตกลงระหว่างประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้เกี่ยวกับการก่อตั้งเขตแดนในเขตไหล่ทวีปทางตอนเหนือ Agreement between Japan and The Republic of Korea concerning the establishment of boundary in the northern part of the continental shelf adjacent to the two countries 1974

โดยกำหนดประเด็นในการศึกษาไว้ทั้งหมด 7 ประเด็นปัญหา ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับการแบ่งผลประโยชน์ในพื้นที่พัฒนาร่วม การบริหารจัดการในพื้นที่พัฒนาร่วม สิทธิของผู้รับสัมปทานเดิม ข้อตกลงเกี่ยวกับมาตรการป้องกันเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ข้อตกลงเกี่ยวกับการเงินและภาษี การบังคับใช้กฎหมาย และการระงับข้อพิพาท

ประเด็นแรกการแบ่งผลประโยชน์ในพื้นที่พัฒนาร่วมของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผลประโยชน์เป็นประเด็นที่สำคัญในการเจรจาหากพิจารณาความตกลงพัฒนาร่วมทั้งห้าฉบับจะพบว่า ความตกลงพัฒนาร่วมทั้งห้าฉบับจะกล่าวถึงการแบ่งผลประโยชน์ระหว่างรัฐกับรัฐไว้ทั้งสิ้น ซึ่งสัดส่วนในการแบ่งผลประโยชน์จะเป็นอย่างไรนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะแบ่งในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ 50:50 ในการเป็นตัวกำหนดการแบ่งผลประโยชน์และเป็นตัวกำหนดค่าใช้จ่าย มีเพียงสนธิสัญญา 2002 เพียงฉบับเดียวที่มีการกำหนดสัดส่วนที่ไม่เท่ากัน คือ 90:10 โดยกำหนดให้ประเทศติมอร์ตะวันออกได้ผลประโยชน์มากกว่าประเทศออสเตรเลีย หากพิจารณาเบื้องหลังของการเจรจาจะพบว่าสัดส่วนที่ผิดแผกแตกต่างนี้เกิดขึ้นมาจากประเทศออสเตรเลียและประเทศติมอร์ตะวันออกได้มีการแลกผลประโยชน์ระหว่างกัน กล่าวคือ ประเทศออสเตรเลียยอมให้ประเทศติมอร์ตะวันออกได้ผลประโยชน์ในอัตราส่วนร้อยละ 90 ส่วนประเทศออสเตรเลียได้รับเพียงร้อยละ 10

โดยแลกกับการที่ประเทศติมอร์ตะวันออกลงนามในสัญญาร่วมขุดเจาะในแหล่ง Greater Sunrise ซึ่งแหล่งน้ำมันดังกล่าวมีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในอาณาเขตของประเทศออสเตรเลีย โดยมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ทับซ้อน แหล่งน้ำมัน Greater Sunrise ถือเป็นแหล่งน้ำมันที่มีความสำคัญต่อประเทศออสเตรเลียมาก

ประเด็นที่สอง การบริหารจัดการในพื้นที่พัฒนาร่วม ในความตกลงพัฒนาพื้นที่ร่วมกันทั้งหมดห้าฉบับมีรูปแบบในการบริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมต่างกัน ซึ่งอาจจำแนกได้เป็น 3 จำพวกด้วยกัน ได้แก่ การบริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมโดยรัฐเดี่ยว ได้แก่กรณีของอินโดนีเซียกับประเทศออสเตรเลีย ในส่วนพื้นที่บี และพื้นที่ซี โดยประเทศอินโดนีเซียและประเทศออสเตรเลียต่างฝ่ายต่างเป็นผู้แสวงหาประโยชน์แต่เพียงผู้เดียวแต่จะต้องมีการแบ่งรายได้ให้กันและกันในสัดส่วนที่ตกลงกันได้ การบริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมโดย การร่วมกันลงทุน (Joint Venture) ประเทศที่ใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบนี้ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่นกับประเทศเกาหลีใต้ และประเทศมาเลเซียกับประเทศเวียดนาม ซึ่งรูปแบบการบริหารนี้กำหนดให้รัฐแต่ละรัฐมีอำนาจในการให้สัมปทานแก่บริษัทเอกชนได้ โดยกฎหมายที่กฎหมายในการบังคับใช้ในการให้สัมปทานยังเป็นกฎหมายภายในของรัฐแต่ละรัฐ หลังจากได้ผู้รับสัมปทานแล้ว ผู้รับสัมปทานของแต่ละฝ่ายจะต้องมาทำข้อตกลงร่วมกันลงทุนระหว่างกันเพื่อดำเนินงานร่วมกันในการสำรวจและแสวงหาประโยชน์ ส่วนการแบ่งผลประโยชน์ระหว่างกันนั้นให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของข้อตกลงร่วมกันลงทุนและการบริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมโดย องค์การร่วมซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล การบริหารจัดการในรูปแบบนี้ ประเทศที่ใช้ได้แก่ ประเทศไทยและมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซียและประเทศออสเตรเลียในพื้นที่เอ ประเทศติมอร์ตะวันออกและประเทศออสเตรเลีย โดยรัฐทั้งสองฝ่ายไม่มีฝ่ายใดมีสิทธิในการบริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมหรือเลือกผู้รับสัมปทานได้โดยตรง แต่รัฐทั้งสองจะมอบอำนาจในการบริหารจัดการหรือการเลือกผู้รับสัมปทานให้แก่องค์การร่วม (Joint Authority) ที่รัฐทั้งสองตกลงตั้งขึ้น โดยองค์การร่วมจะใช้สิทธิต่างๆ ของรัฐทั้งสองและรับผิดชอบกิจกรรมในการสำรวจและแสวงหาประโยชน์ทรัพยากรใต้ดินและบนดิน อีกทั้ง องค์การร่วมดังกล่าวยังมีสิทธิในการให้สัมปทานแก่บริษัทเอกชนแทนรัฐทั้งสองได้

ประเด็นที่สาม สิทธิของผู้รับสัมปทานเดิม ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากรัฐชายฝั่งได้ใช้สิทธิให้ปรากฏสิทธิของตนโดยการให้สัมปทาน เมื่อมีการตกลงจะทำการพัฒนาพื้นที่ร่วม สิทธิของผู้รับสัมปทานเดิมจะทำให้เกิดปัญหาขึ้น การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดสิทธิของผู้รับสัมปทานเดิมนั้นมีด้วยกันหลายวิธีขึ้นอยู่กับการเจรจาตกลงระหว่างรัฐคู่ภาคี เช่น กำหนดให้ผู้รับสัมปทานเดิมร่วมสำรวจและแสวงหาประโยชน์พื้นที่พัฒนาร่วม เช่น ในกรณีประเทศญี่ปุ่นกับประเทศเกาหลีใต้ และ ประเทศมาเลเซียกับประเทศเวียดนาม หรือ รัฐคู่ภาคีทั้งสองจะซื้อสิทธิคืน

จากผู้รับสัมปทานเดิมทั้งหมดแล้วทำการให้สัมปทานใหม่แก่ผู้รับสัมปทานที่เป็นบริษัทของชาติ อย่างไรก็ตาม ปัญหาในการเจรจากำหนดสิทธิผู้รับสัมปทานเดิมจะเป็นปัญหาน้อยกับกรณีที่ได้รับสัมปทานเดิมเป็นบริษัทที่ไม่ใช่บริษัทต่างชาติแต่เป็นบริษัทแห่งชาติ เช่น ในกรณีของประเทศไทย และประเทศมาเลเซีย การที่ทำให้การตกลงในการตั้งองค์กรร่วมเพื่อพัฒนาพื้นที่ล่าช้าเนื่องจากการเจรจาของประเทศไทยกับบริษัทเอกชนที่ได้รับสัมปทานต่างชาติล่าช้า ซึ่งในฝ่ายของมาเลเซียไม่ค่อยมีปัญหาเนื่องจากบริษัทที่ได้รับสัมปทานเดิมเป็นบริษัทแห่งชาติของประเทศเองจึงไม่มีปัญหาในเรื่องของการเจรจา

ประเด็นที่สี่ ข้อตกลงเกี่ยวกับมาตรการป้องกันสิ่งแวดล้อม ภาวะมลพิษที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่พัฒนาร่วมนั้นส่วนใหญ่จะเกิดจากสิ่งติดตั้ง และสิ่งก่อสร้าง กล่าวคือ แทนขุดเจาะและเรือ ซึ่งทั้งสองสิ่งนี้มีความสำคัญต่อการสำรวจและการแสวงประโยชน์ ซึ่งหากเกิดมลภาวะขึ้นจากสิ่งก่อสร้างและเรือ นั้นอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายในวงกว้าง เช่น เกิดน้ำมันรั่วไหลจะทำให้สัตว์น้ำบริเวณดังกล่าวตาย และระบบนิเวศในบริเวณดังกล่าวเสียหาย ดังนั้นการกำหนดมาตรการป้องกันสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็น ซึ่งกฎหมายระหว่างประเทศได้กำหนดไว้หลายวิธีเพื่อใช้ในการป้องกันสิ่งแวดล้อมซึ่งได้ปรากฏอยู่ในความตกลงไม่ว่าจะในระดับพหุภาคีหรือทวิภาคี หากพิจารณาความตกลงทั้งห้าฉบับ จะเห็นได้ว่ากรณี บริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมเพื่อรัฐเดี่ยว ประเทศนั้นที่เป็นผู้ดำเนินการสำรวจและแสวงประโยชน์จะเป็นผู้กำหนดมาตรการในการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ กรณี บริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมโดยร่วมกันลงทุน ประเทศทั้งสองจะต้องเป็นผู้ดำเนินการออกมาตรการเพื่อป้องกันสิ่งแวดล้อมร่วมกันเพื่อใช้ในพื้นที่ กรณี บริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมโดยองค์กรร่วมซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล รัฐคู่ภาคีจะต้องร่วมกันช่วยองค์กรร่วมในการป้องกันหรือกำจัดมลภาวะทางทะเล โดยองค์กรร่วมมีหน้าที่ในการออกระเบียบเพื่อใช้ในการป้องกันมลภาวะ (กรณีประเทศอินโดนีเซียกับประเทศออสเตรเลีย ตีมอร์ตะวันออกกับประเทศออสเตรเลีย) กรณีประเทศไทยและประเทศมาเลเซียได้ตกลงว่ารัฐคู่ภาคีจะมีมาตรการป้องกันสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นไปตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ

ประเด็นที่ห้า ข้อตกลงเกี่ยวกับการเงินและภาษี ในประเด็นปัญหานี้ต้องแบ่งพิจารณาออกเป็นสองประเด็นได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับระบบการเงิน และปัญหาเกี่ยวกับระบบภาษี

ปัญหาเกี่ยวกับระบบการเงิน ระบบการเงินมีขึ้นเพื่อแบ่งผลประโยชน์ระหว่างรัฐชายฝั่งกับบริษัทผู้ลงทุนในทางปฏิบัติมีอยู่หลายรูปแบบ ได้แก่ รูปแบบสัมปทาน (Concession) รูปแบบแบ่งปันผลผลิต (Production Sharing) และรูปแบบรับจ้างบริการ (Service Contract) ซึ่งแต่ละรูปแบบมีลักษณะที่แตกต่างกัน ประเด็นปัญหาในการกำหนดเลือกใช้รูปแบบการเงินได้นั้น

ขึ้นอยู่กับระบบการบริหารจัดการในพื้นที่พัฒนาร่วม ถ้าการบริหารพื้นที่พัฒนาร่วมโดยรัฐเดียวมักจะไม่เกิดปัญหานี้เนื่องจากสามารถใช้ระบบการเงินของรัฐนั้นได้เลย แต่ถ้าเป็นกรณีที่มีการตั้งองค์กรร่วมขึ้นมาใหม่ระบบการเงินอาจจะมีปัญหาขึ้นได้หากรัฐที่ทำความตกลงใช้ระบบการเงินภายในไม่เหมือนกันอย่างเช่น กรณีของประเทศไทย (ระบบสัมปทาน) กับมาเลเซีย (ระบบแบ่งปันผลผลิต) ประเทศอินโดนีเซีย (ระบบแบ่งปันผลผลิต) กับประเทศออสเตรเลีย (ระบบสัมปทาน) ประเทศติมอร์ตะวันออก (ระบบแบ่งปันผลผลิต) กับประเทศออสเตรเลีย (ระบบสัมปทาน) การเลือกระบบการเงินใดที่จะให้องค์กรร่วมใช้เพื่อทำสัญญากับบริษัทผู้เข้ามาขอสัมปทาน ต้องพิจารณาถึงผลประโยชน์ของรัฐเป็นหลัก แต่ต้องไม่ทำให้บริษัทผู้ขอรับสัมปทานขาดประโยชน์มากเกินไป ซึ่งระบบที่ประเทศไทยกับมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซียกับประเทศออสเตรเลีย และประเทศติมอร์ตะวันออกกับประเทศออสเตรเลีย เลือกใช้ในองค์กรร่วมคือ ระบบแบ่งปันผลผลิต เนื่องจากลักษณะเด่น คือ รัฐเป็นผู้จ้างและมีกรรมสิทธิ์ในปิโตรเลียมที่ขุดได้ ส่วนเอกชนคู่สัญญาเป็นเพียงผู้รับจ้าง โดยรัฐแบ่งปิโตรเลียมบางส่วนให้ผู้รับจ้างเป็นค่าใช้จ่ายเรียกว่า “น้ำมันส่วนต้นทุน” (Cost Oil) ส่วนที่เหลือเรียกว่า “น้ำมันส่วนกำไร” (Profit Oil) รัฐจะแบ่งให้ผู้รับจ้างเป็นกำไร ตามอัตราส่วนที่กำหนดไว้ในสัญญา ผู้รับจ้างยังต้องเสียภาษีในส่วนของตนส่วนการประกอบกิจการปิโตรเลียมด้านอื่นๆ นอกจากการสำรวจและผลิตรัฐยังคงมีสิทธิทำได้ นอกจากนั้นเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ที่ผู้รับจ้างซื้อมาใช้ในกิจการปิโตรเลียมตกเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐทันทีที่ซื้อ

ประเด็นระบบภาษี ภาษีที่รัฐมักเก็บในพื้นที่พัฒนาร่วม คือ ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม และภาษีศุลกากร ภาษีเงินได้ปิโตรเลียมนี้รัฐอาจเก็บได้จากองค์กรร่วม บริษัทที่ได้รับสัมปทาน และเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในพื้นที่พัฒนาร่วม ซึ่งแนวทางในการเก็บภาษีดังกล่าวตามความตกลงทั้งห้าที่ได้ทำการศึกษา กรณีประเทศญี่ปุ่นกับประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งใช้รูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมโดย การร่วมกันลงทุน โดยรัฐคู่ภาคีได้ตกลงกันให้มีอำนาจในการกำหนดภาษีเงินได้ต่อผู้รับสัมปทานของตน เนื่องจากต่างฝ่ายต่างเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกผู้รับสัมปทาน กรณีของประเทศมาเลเซียและเวียดนาม รัฐคู่ภาคีตกลงยกเว้นภาษีให้กับผู้รับสัมปทาน ส่วนประเทศอินโดนีเซียและประเทศออสเตรเลีย ได้กำหนดโดยแบ่งออกเป็นสามกรณีได้แก่ องค์กรร่วม บริษัทผู้รับสัมปทาน และเจ้าหน้าที่ รัฐคู่ภาคีได้ตกลงยกเว้นภาษีให้กับองค์กรร่วม บุคลากรเสียภาษีตามหลักถิ่นที่อยู่ บริษัทเข้าทำสัญญาแบ่งปันผลผลิตจะต้องเสียภาษีตามที่รัฐคู่ภาคีกำหนด แต่สามารถนำไปหักภาษีได้ตามหลักภาษีซ้อน กรณีประเทศติมอร์ตะวันออกกับประเทศออสเตรเลีย ได้ตกลงยกเว้นภาษีเงินได้ให้กับองค์กรร่วม ส่วนบุคลากรเสียภาษีตามหลักถิ่นที่อยู่ กรณีบริษัทที่เข้าทำสัญญาแบ่งปันผลผลิตจะต้องเสียภาษีตามที่รัฐคู่ภาคีกำหนดแต่สามารถนำไปหักภาษีได้ตามหลักภาษีซ้อน กรณีของประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย ได้ตกลงยกเว้นภาษี

ให้กับองค์กรร่วม ในส่วนบุคลากรเสียภาษีตามหลักถิ่นที่อยู่ ส่วนบริษัทที่เข้าทำสัญญาแบ่งปันผลผลิตจะต้องเสียภาษีตามอัตราที่รัฐทั้งสองกำหนด กรณีภาษีศุลกากร ในความตกลงทั้งห้าฉบับ จะยกเว้นอุปกรณ์และเครื่องมือที่นำเข้าไปพื้นที่เพื่อใช้ในการสำรวจและใช้ในการแสวงประโยชน์

ประเด็นการบังคับใช้กฎหมาย หากพิจารณาให้ดีแล้ว พื้นที่พัฒนาร่วมไม่มีการกล่าวว่าเป็นของรัฐใดรัฐหนึ่งดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายจึงเป็นปัญหาว่าจะใช้กฎหมายของรัฐใดในการบังคับใช้ในพื้นที่ ซึ่งหากพิจารณาจากความตกลงทั้งห้าฉบับ อาจแบ่งประเด็นกฎหมายออกเป็น กฎหมายอาญาและแพ่ง กฎหมายเกี่ยวกับปิโตรเลียม กฎหมายเกี่ยวกับการเดินเรือ กรณีกฎหมายอาญาและแพ่ง ประเทศญี่ปุ่นและประเทศเกาหลีใต้ ได้กำหนดให้ใช้กฎหมายภายในตามผู้ดำเนินงาน (Operator) ที่ได้รับมอบหมายในพื้นที่ย่อย ส่วนประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย ได้กำหนดพื้นที่ให้ใช้กฎหมายภายในของตนไม่ว่าจะเป็นกฎหมายแพ่งหรือกฎหมายอาญา กรณีของประเทศอินโดนีเซียและประเทศออสเตรเลีย และประเทศติมอร์ตะวันออกและประเทศออสเตรเลีย กำหนดให้ใช้กฎหมายตามหลักสัญชาติหรือถิ่นที่อยู่ ในกรณีการใช้กฎหมายแพ่งพิจารณาจากศาลที่นำคดีฟ้องร้อง ส่วนกรณีของกฎหมายเกี่ยวกับปิโตรเลียม ประเทศญี่ปุ่นกับประเทศเกาหลีใต้ ให้ใช้กฎหมายภายในตามผู้ดำเนินงาน (Operator) ที่ได้รับมอบหมายในพื้นที่ย่อย ส่วนของประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย ให้องค์กรร่วมเป็นผู้มีอำนาจในการออกกฎ ระเบียบในการขุดเจาะและการแสวงประโยชน์ ประเทศอินโดนีเซียกับประเทศออสเตรเลีย และประเทศติมอร์ตะวันออกกับประเทศออสเตรเลียได้ตกลงให้กฎหมายกลางขึ้นมาเพื่อบังคับใช้ในพื้นที่ ส่วนประเทศมาเลเซียกับเวียดนามได้ตกลงให้ใช้กฎหมายของมาเลเซียในการควบคุม กรณีกฎหมายการเดินเรือ ความตกลงทั้งห้าฉบับกำหนดไว้เป็นสองแนวทาง คือ รัฐทั้งสองรวมกันออกกฎระเบียบในการเดินเรือกรณีหนึ่ง รัฐคู่ภาคีก็มีอำนาจในการออกกฎหมายในการเดินเรือและการกักกันเรือเข้าไปในพื้นที่พัฒนาร่วม ส่วนกฎระเบียบที่เป็นหน้าที่ขององค์กรร่วมในการกำหนด อีกกรณีหนึ่ง

ประเด็นสุดท้ายการระงับข้อพิพาทในพื้นที่พัฒนาร่วม ในประเด็นนี้หากพิจารณาความตกลงทั้งห้าฉบับจะพบว่าการระงับข้อพิพาทมีสองระดับคือ ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐกับรัฐ และข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐกับเอกชน เมื่อมีข้อพิพาทขึ้นระหว่างรัฐกับรัฐ การระงับข้อพิพาทที่ความตกลงกำหนดในให้เจรจากันเพื่อระงับข้อพิพาทเป็นหลัก หากไม่สามารถเจรจาเพื่อระงับข้อพิพาทกันได้ก็ต้องไปพึ่งอนุญาโตตุลาการเป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย กรณีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างรัฐกับเอกชน การระงับข้อพิพาทให้ใช้อนุญาโตตุลาการเป็นผู้ระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

จากประเด็นปัญหาทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นการแบ่งปันผลประโยชน์ รูปแบบการบริหาร หรือเรื่องต่างๆ ที่กล่าวข้างต้น ประเด็นต่างๆ เหล่านี้มักเกิดขึ้นในการทำความตกลงพัฒนา ร่วมเกือบทุกฉบับ กรณีของประเทศไทยและกัมพูชาหากทำความตกลงพัฒนาร่วมก็คงหนีไม่พ้นที่จะต้องมีการเจรจาตกลงในประเด็นต่างๆ เหล่านี้

5.2 ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยกับกัมพูชาได้ทำบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาล กัมพูชาว่าด้วยพื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิในไหล่ทวีปทับซ้อนกัน ซึ่งแบ่งพื้นที่ทับซ้อนออกเป็น สองส่วนได้แก่ ส่วนบนประเทศไทยและประเทศกัมพูชาตกลงกันว่าจะมีการเจรจាកำหนดเขตแดน ทางทะเลส่วนทางตอนล่างตกลงกันว่าจะพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน แม้ว่าในปัจจุบันความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชาจะไม่ดีมากนักจนมีการตอบโต้กัน ฝ่ายไทยได้ตอบโต้ให้มีการยกเลิกบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลกัมพูชาว่าด้วยพื้นที่ที่ไทยและกัมพูชา อ้างสิทธิในไหล่ทวีปทับซ้อนกัน โดยมีมติคณะรัฐมนตรีให้มีการยกเลิกแต่การยกเลิกบันทึกความ เข้าใจฯ จะเสนอรัฐสภาเพื่อให้พิจารณายกเลิกอีกครั้งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม หากในอนาคตมีการ เจรจาเพื่อตกลงพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน การกระทำการพัฒนาร่วมจะต้องมีการเจรจาในประเด็นอย่าง น้อย 7 ประเด็นซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่จำเป็นและเป็นปัญหาต่อการตกลงพัฒนาร่วมในหลายๆ ฉบับ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาและมีข้อสังเกตในประเด็นทั้ง 7 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรกการแบ่งผลประโยชน์ การเจรจาเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ถือเป็น ประเด็นที่มีความสำคัญประการหนึ่ง ประเทศไทยมีศักยภาพในการเจรจาโดยใช้การแบ่งแบบไม่ เท่ากันเพื่อแบ่งผลประโยชน์ระหว่างกันได้ เนื่องจากปัจจัยประการหนึ่งคือ การรู้ถึงแหล่งทรัพยากร ในพื้นที่ทับซ้อนแม้จะเป็นเพียงการคาดหมายก็ตาม อีกประการหนึ่งก็คือ การแบ่งเขตแดนหาก กำหนดเขตแดนกันตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ แหล่งทรัพยากรก็น่าจะอยู่ทางฝ่ายไทย มากกว่า หรือ อาจจะมีการเสนอความช่วยเหลือแก่ประเทศกัมพูชาแลกกับสัดส่วนที่ประเทศไทย จะได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามการแบ่งเขตแดนหากมีประเด็นเกี่ยวกับผลประโยชน์มาเกี่ยวข้องแล้ว การเจรจาจะไม่สามารถตกลงกันได้โดยง่าย ซึ่งท้ายที่สุดการวางกรอบในการเจรจาเพื่อแบ่ง ผลประโยชน์นั้นหากฝ่ายไทยวางแนวทางในการเจรจาในการแบ่งแบบไม่เท่ากันโดยใช้ปัจจัยต่างๆ เป็นตัวต่อรองก็น่าจะมีโอกาสในการเจรจาเพื่อแบ่งแบบไม่เท่ากันได้ ซึ่งการใช้การแบ่งแบบไม่ เท่ากันเป็นผลประโยชน์ต่อประเทศไทยมากกว่าการเริ่มเจรจาโดยมีจุดยืนที่การแบ่งแบบเท่ากัน ซึ่ง หากการเจรจาเพื่อแบ่งผลประโยชน์แบบไม่เท่ากันไม่ประสบผลสำเร็จก็กลับมาเจรจาแบ่ง ผลประโยชน์แบบเท่ากันก็ไม่เสียหายแต่อย่างใด

ประเด็นที่สอง รูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วม การกำหนดระบบการบริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมนั้นจะต้องคำนึงถึงปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชามีลักษณะขึ้นๆ ลงๆ ขึ้นอยู่กับการเมืองภายในซึ่งพร้อมจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกันอยู่เสมอหากสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้ภายในประเทศของตนได้ ซึ่งการบริหารจัดการในสภาพความสัมพันธ์อย่างนี้ ควรจะต้องเป็นการบริหารจัดการมีองค์การบริหารจัดการที่มีความเป็นอิสระและสามารถดำเนินงานได้ ไม่ว่าจะสภาวะความสัมพันธ์ระหว่างกันจะเป็นอย่างไร ซึ่งหากพิจารณากระบวนการบริหารจัดการไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการโดยรัฐเดียว การร่วมกันลงทุน หรือการตั้งองค์กรร่วมเป็นผู้บริหาร การบริหารจัดการควรจะใช้ระบบผสมผสานระหว่างระบบที่หนึ่งและระบบที่สาม กล่าวคือ ดังที่กล่าวมาแล้วว่าหากพื้นที่พัฒนาร่วมของประเทศไทยและประเทศกัมพูชาแบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนที่อยู่ใกล้ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาควรจะให้แต่ละประเทศมีอำนาจในการบริหารจัดการแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยหากหารายได้เท่าไรก็ต้องแบ่งผลประโยชน์ให้กับอีกฝ่ายหนึ่งเป็นจำนวนเท่าไรนั้นขึ้นอยู่กับตกลง ส่วนพื้นที่พัฒนาร่วมกันนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าควรจะใช้ระบบการบริหารจัดการโดยการตั้งองค์กรร่วมกันโดยองค์กรดังกล่าวควรมีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งระบบดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการมากที่สุด

ประเด็นที่สามเกี่ยวกับสิทธิของผู้รับสัมปทานเดิม ในกรณีของประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ผู้รับสัมปทานเดิมของทั้งสองประเทศส่วนใหญ่แล้วจะเป็นบริษัทต่างชาติเป็นผู้รับสัมปทาน การแก้ปัญหาในเรื่องนี้หากใช้แนวทางแรก คือ การซื้อสัมปทานคืนจากบริษัทต่างชาตินั้นดูจะไม่เหมาะสมต่อประเทศทั้งสอง เนื่องจากการซื้อคืนสัมปทานนั้นจะต้องใช้เงินเป็นจำนวนมหาศาลซึ่งไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เศรษฐกิจของทั้งสองประเทศไม่ค่อยจะเข้มแข็งนัก ส่วนแนวทางที่สอง คือ การให้สิทธิของผู้รับสัมปทานคงไว้เหมือนเดิมแต่บังคับให้ผู้รับสัมปทานเดิมเข้าร่วมกันแสวงประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว และแนวทางที่สาม คือ ให้ผู้รับสัมปทานเดิมเข้าร่วมเจรจาซื้อขาย กล่าวคือ ฝ่ายรัฐบาลไทย กัมพูชา ผู้รับสัมปทานเดิมฝั่งกัมพูชา ผู้รับสัมปทานเดิมฝั่งไทย ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าข้อกำหนดสิทธิผู้รับสัมปทานเดิมในพื้นที่ทับซ้อนที่จะมีการกำหนดให้มีการร่วมกันพัฒนาควรจะใช้แนวทางที่สามซึ่งเป็นแนวทางที่ยืดหยุ่นที่สุด ซึ่งจะทำให้ทุกฝ่ายพอใจเหมือนกับตอนที่แก้ปัญหาสิทธิของผู้รับสัมปทานเดิมในความตกลงพัฒนาพื้นที่ร่วมระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย

ประเด็นที่สี่ ข้อตกลงเกี่ยวกับมาตรการป้องกันสิ่งแวดล้อม กรณีประเทศไทยและประเทศกัมพูชาควรจะต้องมีหน้าที่ร่วมกันกำหนดมาตรการเพื่อหาแนวทางในการป้องกันควบคุม และกำจัดภาวะมลพิษไม่ว่าจะเกิดจากสิ่งก่อสร้าง แท่งขุดเจาะ หรือเรือขนส่งน้ำมัน อัน

เกิดขึ้นในพื้นที่พัฒนาร่วม นอกจากหน้าที่ในการป้องกัน ควบคุม และกำจัดภาวะมลพิษในพื้นที่พัฒนาร่วมแล้ว หากภาวะมลพิษแพร่ขยายออกนอกพื้นที่พัฒนาร่วม ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาจะต้องร่วมกันหามาตรการร่วมกันในการป้องกัน และกำจัดภาวะมลพิษที่เกิดขึ้น ส่วนค่าใช้จ่ายในการกำจัดภาวะมลพิษต่างๆ ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาจะต้องแบ่งรับผิดชอบในจำนวนเท่ากัน นอกจากการร่วมมือในระดับรัฐแล้ว องค์การร่วมซึ่งมีบทบาทในการบริหารจัดการในพื้นที่พัฒนาร่วม ควรจะมีบทบาทในการออกกฎ และระเบียบเกี่ยวกับมาตรการในการไม่ก่อให้เกิดภาวะมลพิษไม่ว่าจะเกิดจากการสำรวจ การแสวงประโยชน์ หรือกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจหรือการแสวงประโยชน์เพื่อบังคับต่อบริษัทเอกชนที่ได้รับสัมปทานในการสำรวจหรือแสวงประโยชน์ในพื้นที่พัฒนาร่วม โดยองค์การร่วมควรจะต้องมีหน้าที่ตรวจสอบภาวะมลพิษในพื้นที่พัฒนาร่วม หรือออกระเบียบเพื่อบังคับให้บริษัทเอกชนจะต้องทำรายงานเกี่ยวกับภาวะมลพิษในพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบทุกปี

ประเด็นที่ห้าเกี่ยวกับระบบการเงินและภาษี ในเรื่องระบบการเงิน ผู้ศึกษาได้เสนอแนะให้ใช้ระบบการบริหารจัดการแบบองค์การร่วมที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งระบบการบริหารดังกล่าวจะต้องมีการกำหนดระบบการเงินที่ใช้เพื่อแบ่งผลประโยชน์ระหว่างประเทศกับบริษัทเอกชนเพื่อใช้บังคับกับองค์การร่วมกับบริษัทเอกชน ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาใช้ระบบการเงินที่ใช้เพื่อแบ่งผลประโยชน์ระหว่างประเทศกับบริษัทเอกชนไม่เหมือนกัน กล่าวคือ ประเทศไทยใช้ระบบการเงินแบบสัญญาสัมปทาน ประเทศกัมพูชาใช้ระบบการเงินแบบสัญญาแบ่งปันผลผลิต องค์การร่วมควรใช้ระบบการเงินแบบใดนั้นต้องคำนึงถึงหลายปัจจัยทั้งแนวคิดพื้นฐานและข้อเด่นข้อด้อยของแต่ละระบบ ซึ่งผู้ศึกษาเสนอให้นำระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิตมาใช้ในการพัฒนาพื้นที่ร่วมระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา แม้ว่าประเทศไทยจะใช้ระบบสัญญาสัมปทานเป็นระบบภายในก็ตาม แต่หากพิจารณาในเรื่องผลประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับหากใช้ระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิตน่าจะมากกว่าใช้ระบบสัญญาสัมปทานดังเช่นที่ประเทศไทยเคยใช้สัญญาแบ่งปันผลผลิตในกรณีที่ประเทศไทยทำความตกลงกับประเทศมาเลเซียในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกันซึ่งในครั้งนั้น ประเทศไทยได้ยอมรับให้ใช้ระบบการเงินแบบสัญญาแบ่งปันผลผลิตในการบริหารจัดการพื้นที่ซึ่งครั้งนั้น ประเทศไทยมีรายได้ประมาณ 705 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ภายใต้ระบบแบ่งปันผลผลิต แต่ถ้าใช้ระบบการเงินแบบสัมปทานปีโตรเลียมประเทศไทยจะได้ส่วนแบ่งเพียง 610 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ส่วนประเทศกัมพูชานั้นได้ใช้ระบบการเงินแบบสัญญาแบ่งปันผลผลิตอยู่แล้วในระบบภายในอยู่แล้ว ซึ่งน่าจะไม่มีปัญหาแต่อย่างใดที่จะใช้ระบบการเงินแบบสัญญาแบ่งปันผลผลิตในพื้นที่พัฒนาร่วม เนื่องจากประเทศกัมพูชา มีความถนัดและความเคยชินกับระบบดังกล่าวอยู่แล้ว

ในเรื่องประเด็นภาษี ผู้ศึกษาได้เสนอให้มีการใช้องค์กร่วมเป็นผู้บริหารจัดการพื้นที่ ผู้ศึกษาขอแยกออกเป็นภาษีเงินได้ปิโตรเลียม และภาษีศุลกากร ในกรณีภาษีเงินได้ปิโตรเลียม มี 3 กรณี คือ ภาษีเงินได้ขององค์กร่วม ภาษีเงินได้ของเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในองค์กร่วม และภาษีเงินได้ของบริษัทเอกชนที่ได้รับสิทธิในการสำรวจและแสวงประโยชน์ในพื้นที่

ภาษีเงินได้ขององค์กร่วม ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาควรจะยกเว้นภาษีเงินได้จากองค์กร่วมในทั้งสองประเทศ เนื่องจากองค์กร่วมมีฐานะเป็นนิติบุคคลในทั้งสองประเทศ และมีรายได้ อันเกิดจากการเก็บผลประโยชน์จากปิโตรเลียมที่บริษัทเอกชนที่ได้รับสิทธิสำรวจและแสวงประโยชน์ จึงต้องถูกเก็บภาษีเงินได้ทั้งในประเทศไทยและประเทศกัมพูชา แต่การก่อตั้งองค์กร่วมเป็นตัวแทนของรัฐทั้งสองที่ใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่และเป็นเครื่องมือในการเก็บผลประโยชน์แทนรัฐทั้งสอง องค์กร่วมจึงไม่สมควรถูกเก็บภาษีเงินได้

ภาษีเงินได้ของเจ้าหน้าที่ควรจะใช้หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บตามถิ่นที่อยู่ของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ง่ายและสะดวกแก่ประเทศทั้งสอง ส่วนการเก็บภาษีเงินได้ของเจ้าหน้าที่ซึ่งไม่มีถิ่นที่อยู่ในทั้งสองประเทศ ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับของทั้งประเทศไทยและประเทศกัมพูชา กล่าวคือ ต้องเจรจาตกลงกันเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ที่จะใช้จัดเก็บกับบุคคลที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศทั้งสอง

ภาษีเงินได้ที่จัดเก็บกับบริษัทเอกชน ประเทศไทยและประเทศกัมพูชายังคงต้องมีสิทธิในการประเมินภาษีบริษัทเอกชนดังกล่าวได้ตามปกติตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ เช่น บริษัท เอ ได้รับสิทธิสำรวจและแสวงประโยชน์ในพื้นที่ บริษัท เอ มีสำนักงานอยู่ในประเทศไทยหรือประเทศกัมพูชา ประเทศไทยหรือประเทศกัมพูชาก็มีสิทธิในการออกกฎระเบียบในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บได้ตามกฎหมายภายใน

กรณี การจัดเก็บภาษีศุลกากรนั้นผู้ศึกษาตั้งข้อสังเกต ประการแรก ประเทศทั้งสองควรจัดตั้งหน่วยงานศุลกากรที่มีเจ้าหน้าที่ของทั้งสองประเทศไว้คอยประสานงาน และคอยเป็นหน่วยงานในการวางกฎระเบียบในการอนุญาตให้นำสินค้าเข้าออกพื้นที่ทับซ้อนร่วม ส่วนประการที่สองนั้น หากมีการนำเครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุสิ่งของ หรือของใดๆ ที่เกี่ยวกับการสำรวจหรือการแสวงประโยชน์เข้าไปในพื้นที่ทับซ้อนจะได้รับยกเว้นภาษีศุลกากรก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากองค์กร่วมและหน่วยงานศุลกากรที่ตั้งขึ้น ส่วนเครื่องมือ เครื่องใช้ หรือของใดๆ ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้หน่วยงานศุลกากรที่เป็นผู้จัดเก็บภาษีศุลกากรเข้า แล้วนำรายได้ดังกล่าวมาแบ่งให้กับประเทศทั้งสองในอัตราที่เท่ากัน ส่วนสินค้าขาออกนั้น หากเป็น เครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุสิ่งของ หรือของใดๆ ที่ได้รับอนุญาตจากองค์กร่วมและหน่วยงานศุลกากรร่วม ไม่ให้เก็บภาษี

ศุลกากรขาออกจากพื้นที่ไม่ว่าจะออกไปยังประเทศไทยหรือประเทศกัมพูชา ส่วนเครื่องมือเครื่องใช้ และวัสดุสิ่งของ ที่ไม่ได้รับอนุญาตหากออกไปยังประเทศไทยหรือประเทศกัมพูชาให้เป็นไปตามกฎหมายศุลกากรของแต่ละประเทศ ในส่วนผลผลิตจากพื้นที่พัฒนาร่วมหากนำผลผลิตดังกล่าวออกนอกพื้นที่ไปยังพื้นที่ของประเทศไทยหรือประเทศกัมพูชาจะต้องเสียภาษีศุลกากรตามที่กฎหมายศุลกากรของประเทศนั้น

ประเด็นที่หก การบังคับใช้กฎหมาย ในประเด็นนี้จะต้องแยกพิจารณากฎหมายออกเป็นสองลักษณะคือ กฎหมายทั่วไป คือ กฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง และกฎหมายเฉพาะ คือ กฎหมายเกี่ยวกับปิโตรเลียม และกฎหมายเกี่ยวกับการเดินเรือ

กรณีของประเทศไทยและประเทศกัมพูชาในการบังคับใช้กฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งในพื้นที่พัฒนาร่วมนั้นควรจะใช้หลักเกณฑ์ใดมากำหนดการบังคับใช้กฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง จากการศึกษาเปรียบเทียบที่กล่าวมา พอสรุปได้เป็นสามแนวทางคือ แนวทางที่หนึ่ง คือ การบังคับใช้กฎหมายถือตามผู้ดำเนินงานที่ได้รับเลือก แนวทางที่สอง คือ กำหนดเขตอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายระหว่างกันเป็นการชั่วคราว และ แนวทางที่สาม คือ ถือตามสัญชาติและถิ่นที่อยู่ จากที่ผู้ศึกษาได้เสนอให้ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาใช้องค์การร่วมที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลเป็นผู้บริหารจัดการ ผู้ศึกษาเสนอให้นำวิธีการการบังคับใช้กฎหมายอาญาตามแนวทางที่สองมาบังคับใช้กับกรณีของประเทศไทยและประเทศกัมพูชา เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายอาญาจะเกิดความชัดเจนและไม่ก่อความยุ่งยากในการบังคับใช้กฎหมายอาญาของทั้งสองประเทศ กรณีการบังคับใช้กฎหมายแพ่งก็เช่นเดียวกัน แนวทางที่สอง คือ การกำหนดพื้นที่เพื่อแบ่งการบังคับใช้กฎหมายแพ่ง เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับกรณีของประเทศไทยและประเทศกัมพูชา เพราะเป็นวิธีการที่ง่ายและไม่ยุ่งยากระหว่างกันเพียงกำหนดเขต

ส่วนกฎหมายเกี่ยวกับปิโตรเลียม ผู้ศึกษาเห็นว่าควรจะให้ประธานขององค์กรร่วมเป็นผู้กำหนดกฎ ระเบียบ และกฎหมายเกี่ยวกับปิโตรเลียมเพื่อใช้ในการบังคับในพื้นที่ซึ่งจะเป็นการสะดวกกับประเทศทั้งสอง กรณีกฎหมายเกี่ยวกับการเดินเรือ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการเดินเรือในพื้นที่พัฒนาร่วมนั้นให้เป็นอำนาจขององค์กรร่วมเป็นผู้ออกกฎระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการเดินเรือเพื่อควบคุมการสัญจรในพื้นที่โดยมีรัฐคู่ภาคีเป็นผู้คอยช่วยเหลือ

ประเด็นสุดท้ายคือ การระงับข้อพิพาท หากมีการใช้รูปแบบการตั้งองค์กรร่วมซึ่งเป็นตัวแทนรัฐทั้งสองขึ้นมาเพื่อบริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมนั้น กลไกในการระงับข้อพิพาทควรเป็นเป็นสองระดับเช่นกัน กล่าวคือ กรณีข้อพิพาทเกิดจากการตีความความตกลงเกี่ยวกับการพัฒนาร่วมที่ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาตกลงทำกันไว้ กับ กรณีข้อพิพาทอันเกิดจากการ

ตีความสัญญาที่องค์กร่วมได้ทำกับบริษัทเอกชนที่เข้ามาขอรับสัมปทาน กรณีข้อพิพาทเกิดจากการตีความความตกลงเกี่ยวกับการพัฒนาร่วมที่ทำร่วมกัน กลไกในการระงับข้อพิพาทประการแรกคือ การใช้การเจรจาและปรึกษาหารือระหว่างกัน โดยการเจรจาและปรึกษาหารือควรจะกำหนดกรอบระยะเวลาเพื่อเป็นการเร่งรัดให้มีการเจรจาและปรึกษาหารืออย่างจริงจัง แต่หากการเจรจาและปรึกษาหารือยังไม่สามารถระงับข้อพิพาทต่อไปได้ ควรจะใช้อนุญาโตตุลาการเข้ามาเพื่อเป็นเครื่องมือในการระงับข้อพิพาทระหว่างกัน โดยวิธีการเลือกผู้เชี่ยวชาญที่แต่ละประเทศให้ความสำคัญเชื่อก่อนนั้นควรจะให้ชัดเจนไว้ในความตกลง ตลอดทั้งกระบวนการและกรอบระยะเวลาในการทำคำชี้ขาด

กรณีข้อพิพาทเกิดจากการตีความสัญญาที่องค์กร่วมได้ทำกับบริษัทเอกชนที่เข้ามาขอรับสัมปทาน ควรจะระงับข้อพิพาทโดยการเจรจาและปรึกษาหารือระหว่างองค์กร่วมและบริษัทเอกชนผู้ได้รับสัมปทาน โดยควรกำหนดกรอบระยะเวลา หากยังไม่สามารถระงับข้อพิพาทระหว่างกัน ประเทศทั้งสองควรเข้าไปมีบทบาทในการช่วยระงับข้อพิพาทดังกล่าวโดยการเข้าร่วมเจรจากับบริษัทเอกชนและองค์กร่วมซึ่งขั้นตอนนี้จะต้องมีกรอบระยะเวลาเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามหากไม่สามารถระงับข้อพิพาทได้อีก ควรจะต้องใช้อนุญาโตตุลาการเข้ามาเป็นกลไกในการระงับข้อพิพาท โดยกลไกนี้จะต้องกำหนดไว้ในสัญญาที่องค์กร่วมหรือรัฐได้ทำกับบริษัทเอกชนซึ่งต้องระบุเงื่อนไขในการตั้งผู้เชี่ยวชาญที่จะมาเป็นอนุญาโตตุลาการ กระบวนการพิจารณาและกรอบระยะเวลาในการทำงาน

อุปสรรคที่จะทำให้ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาเจรจาทำความเข้าใจความตกลงพัฒนาพื้นที่ลำน้ำประการแรกคือ ปัญหาการเมืองภายในซึ่งจะส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างกัน ประการที่สองคือ การทราบถึงตำแหน่งของทรัพยากรว่าอยู่ในบริเวณใด ประการที่สามการออกกฎหมายภายในเพื่อให้เป็นไปตามที่ได้ตกลงกัน ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวในส่วนของประเทศไทย หากมีการตกลงกันได้และใช้ระบบการบริหารจัดการพื้นที่โดยใช้ของกร่วมซึ่งต้องมีสภาพเป็นนิติบุคคล การออกกฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามที่ตกลงกันนั้นจะต้องเข้าสู่รัฐสภา เพื่อตราเป็นกฎหมายรองรับสถานะทางกฎหมายขององค์กร่วมดังกล่าวเหมือนอย่างเช่นที่เคยทำครั้งที่ประเทศไทยทำกับประเทศมาเลเซีย

ในประเด็นกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง หากพิจารณาแนวทางการแก้ปัญหากรณีประเทศไทยและประเทศมาเลเซียเคยกระทำมาจะต้องมีการตรากฎหมายใหม่ขึ้นมาเพื่อรองรับให้เป็นไปตามที่ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาได้ตกลงกัน กล่าวคือ หากมีการแบ่งเขตอำนาจทางอาญาและทางแพ่งกันจะต้องมีการตรากฎหมายว่า ส่วนใดเป็นของประเทศ

ไทยส่วนใดเป็นของประเทศกัมพูชา ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาก็บังคับใช้กฎหมายของตนไปในพื้นที่ดังกล่าว ส่วนในกรณีที่แทนขุดเจาะหรือสำรวจอยู่กึ่งกลางระหว่างเส้นเขตอำนาจ ก็ควรจะมีการตรากฎหมายกำหนดถึงวิธีการแก้ปัญหา เช่น มีการกำหนดให้ยึดถือว่าแทนขุดเจาะเป็นของประเทศใด ประเทศนั้นก็เป็นผู้ใช้อำนาจเป็นต้น

กรณีกฎหมายปิโตรเลียม การออกกฎ ระเบียบ เกี่ยวกับปิโตรเลียมนั้นควรจะเป็นหน้าที่ขององค์กรพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน ซึ่ง ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาควรกำหนดไว้ให้ชัดเจนไว้ในกฎหมายก่อตั้งองค์กรพัฒนาพื้นที่ร่วมเหมือนครั้งที่ประเทศไทยและประเทศมาเลเซียเคยกระทำมาแล้วครั้งเมื่อมีการตรา พระราชบัญญัติองค์กรร่วมไทย-มาเลเซีย พ.ศ. 2533 หากมีการตรากฎหมายดังกล่าวขึ้นมาควรจะเป็นหน้าที่ขององค์กรพัฒนาร่วมไทย-กัมพูชาให้ชัดเจน

ในส่วนภาษีศุลกากรนั้น ตามที่ผู้ศึกษาได้เสนอ ว่าประการแรก ประเทศทั้งสองควรจัดตั้งหน่วยงานศุลกากรที่มีเจ้าหน้าที่ของทั้งสองประเทศไว้คอยประสานงาน และคอยเป็นหน่วยงานในการวางกฎระเบียบในการอนุญาตให้นำสินค้าเข้าออกพื้นที่ทับซ้อนร่วม ส่วนประการที่สองนั้น หากมีการนำเครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุสิ่งของ หรือของใดๆ ที่เกี่ยวกับการสำรวจหรือการแสวงประโยชน์เข้าไปในพื้นที่ทับซ้อนจะได้รับยกเว้นภาษีศุลกากรก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากองค์กรร่วมและหน่วยงานศุลกากรที่ตั้งขึ้น ส่วนเครื่องมือ เครื่องใช้ หรือของใดๆ ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้หน่วยงานศุลกากรที่เป็นผู้จัดเก็บภาษีศุลกากรเข้า แล้วนำรายได้ดังกล่าวมาแบ่งให้กับประเทศทั้งสองในอัตราที่เท่ากัน ส่วนสินค้าขาออกนั้น หากเป็น เครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุสิ่งของ หรือของใดๆ ที่ได้รับอนุญาตจากองค์กรร่วมและหน่วยงานศุลกากรร่วม ไม่ให้เก็บภาษีศุลกากรขาออกจากพื้นที่ไม่ว่าจะออกไปยังประเทศไทยหรือประเทศกัมพูชา ส่วนเครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุสิ่งของ ที่ไม่ได้รับอนุญาตหากออกไปยังประเทศไทยหรือประเทศกัมพูชาให้เป็นไปตามกฎหมายศุลกากรของแต่ละประเทศ ในส่วนผลผลิตจากพื้นที่พัฒนาร่วมหากนำผลผลิตดังกล่าวออกนอกพื้นที่ไปยังพื้นที่ของประเทศไทยหรือประเทศกัมพูชาจะต้องเสียภาษีศุลกากรตามที่กฎหมายศุลกากรของประเทศนั้น ในส่วนของประเทศไทยควรตรากฎหมายเพิ่มเติมเข้าไปในพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 โดยกำหนดเรื่องอำนาจศุลกากรในพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-กัมพูชา โดยกำหนดเกี่ยวกับเรื่องอำนาจในการออกกฎ ระเบียบในการเก็บภาษีศุลกากร และอำนาจในการออก กฎเกณฑ์ เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายของเข้าและออกในพื้นที่พัฒนาร่วม และอำนาจในการจัดการเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับภาษีศุลกากร และกำหนดหน่วยงานเพื่อมาดำเนินการในพื้นที่พัฒนาร่วม เหมือนครั้งที่ไทยเคยตกลงกับมาเลเซีย